

Nr 16.

Af herr **Hallberg**, om åstadkommande af utredning m. m. i fråga om reglering af äganderättsförhållanden i följd af vägars ändrade läge.

Jag har velat fästa uppmärksamheten på ett förhållande, som visserligen närmast berör Malmöhus och möjligen äfven Kristianstads län, men som dock stundom torde äga motsvarighet äfven i andra landsdelar. Jag afser frågan om de vid enskiften och laga skiften gjorda, samfälda undantag och särskildt sådana, som tillkommit för vägändamål.

Vid dylika förrättningar utlades till hvarje ägolott nödiga utfartsvägar, hvarjämte vägar för hela skifteslagets begagnande undantogos, och fingo alla dessa vägar det läge, som betingades af då rådande förhållanden. Under den tid, som därefter förflutit, hafva ändrade samfärdselsbehof emellertid mångenstädes gjort sig gällande. De särdeles inom sydligaste delarna af vårt land talrika järnvägsanläggningarna hafva nämligen på många ställen helt och hållet förändrat förhållandena härutinnan. På den ort, dit man förut ej haft anledning färdas, har måhända uppstått en järnvägsstation. Själfva järnvägen kan i många fall hafva afskurit en väg och därigenom föranledt en mera eller mindre genomgående anläggning af densamma. Följden har blifvit, att alldeles nya vägar blifvit anlagda, under det att de förutvarande, som dock på grund af sättet för deras tillkomst måste anses såsom samfälligheter till byn eller skifteslaget, tagits i besittning af ägarne till de lotter, genom hvilka desamma ursprungligen varit framdragna. Ofta nog hafva sedermera på området för den ursprungliga vägen uppförts dyrbara åbyggnader och dylikt, därvid vederbörande lottägare, därest han icke helt och hållet saknat kännedom om att vägens läge blifvit ändradt, ansett sig vara i sin goda rätt, enär han af egen mark, ehuru på annan plats, släppt till mark för ändamålet. Därest hvad sålunda fram-

Bihang till Riksd. Prot. 1911. 1 Saml. 2 Afd. 1 Band. 10 Häft. (Nr 16—18). 1

hållits endast förekomme i enstaka fall, skulle lagstiftningsåtgärder till sakens reglerande måhända kunna anses ej erforderliga. Men så är ingalunda förhållandet, åtminstone ej inom södra delarne af vårt land. En synnerligen stor del af de vägar, som vid enskiftena och de äldre laga skiftena utlades för delägarnes gemensamma behof, hafva sedermera gifvits annat läge, och detta utan att omläggningen i någon laglig ordning vunnit bekräftelse.

En dylik omläggning kan visserligen anses i någon mån bekräftad genom i senare tid skedd hemmansklyfning eller ägostyckning, som vunnit fastställelse, men detta torde i sådant fall gälla endast det nya läget för ifrågavarande väg. Hvad däremot beträffar den gamla vägen, så hafva rörande densamma endast undantagsvis de verkliga ägarna eller skifteslaget varit i tillfälle att i beslutet angående omläggningen taga del, hvadan dessas rätt till den gamla vägen torde få anses oberörd af sedermera skedda ändringar. Hvad sålunda anförts gäller såväl nuvarande byvägar som de vägar, som förut varit byvägar, men sedermera intagits i allmänna vägnätet och befinnas hafva ett annat läge än de från början ägt.

Det torde gälla att tillse, på hvad sätt en dylik omläggning må kunna vinna laglig giltighet. Sådant torde icke kunna ske genom ägoutbytesförfarande, enär normerna för ett sådant förutsätta dels samtliga delägares bifall, hvilket ofta torde vara svårt att åvägbringa, och dels att de utbytta områdena skola hafva samma jordbruksvärde. Såvidt jag kan finna, erbjuder sig icke heller annan utväg att nå målet. För ändamålet lärers alltså en förändrad lagstiftning vara erforderlig. Med hänsyn till de förvecklingar, som kunna uppstå därigenom att dessa vägfrågor öfverlämnas åt framtiden, kan det nämligen icke vara lämpligt, att angifna missförhållandet lämnas obeaktadt. Olägenheterna hafva redan gifvit sig till känna inom Malmöhus län, och erfarenheten från andra landsdelar torde ock påvisa behöfligheten af lagändring.

Vidkommande de enskilda vägarna kan frågan sägas hafva blifvit mera aktuell genom lagen den 5 juli 1907 om enskilda vägar på landet, enligt hvilken möjlighet är beredd att få vägunderhållet fördeladt på dem, som draga nytta af en väg.

Enär genom förrättning enligt nämnda lag äfvensom genom de allmänna vägdelningarna en väg erhåller en mera utpräglad karaktär af orubblighet, vore det synnerligen önskvärdt, ifall då vägens läge finnes hafva blifvit ändradt, att frågan om äganderätten till det område, där vägen framlöper, som ock till den mark, där densamma ursprungligen blifvit utlagd, blefve slutgiltigt afgjord, innan själfva vägdelningen komme till stånd.

För ordnande af äganderättsförhållandet i nyssnämnda fall som ock då eljest fråga väckes om vinnande af laglig giltighet för en vägs förändrade läge, lärer enda utvägen vara att få till stånd en landtmäteriförrättning med rättslig verkan. Såsom redan antydts, lämpa sig nu gällande skiftesformer icke för detta ändamål, utan andra måste utfinnas. Närmast torde erbjuda sig ett ägoutbytesförfarande, ehuru med andra anordningar än de nu gällande. En dylik förrättning synes böra omfatta samtliga för delägarnes behof undantagna vägar och sålunda jämväl sådana, som tillkommit endast genom sekundära förrättningar, såsom hemmansklyfningar och dylikt. Såsom villkor för förrättningens tillkomst torde böra fordras, att delägare i skifteslaget, representerande ett visst minimum af den därtill hörande jorden, därom göra ansökning. Förrättningsmannen, som borde biträdas af godemän, kunde lämpligen äga inkalla parterna endast genom kungörande i sockenkyrkan. Vid förrättningen borde upprättas karta och handling, utvisande på hvad sätt reglering skett. Där så kan ske, borde regleringen komma till stånd i form af verkliga ägoutbyten, och om hinder därför möter, bör regleringen uppgöras i form af likvid i penningar.

En förrättning af förevarande slag synes böra underställas ägodelningsrätts pröfning.

Ett närmare detaljeradt förslag förutsätter emellertid en ingående känedom om förhållandena jämväl inom öfriga delar af landet. Jag tillåter mig alltså vördsamt hemställa,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning angående behöfligheten af en lagstiftning i det afseende jag framhållit samt för Riksdagen framlägga det förslag härutinnan, hvartill nämnda utredning må föranleda.

Stockholm den 23 januari 1911.

Fritz Hallberg.
